

CURSIEF

De Tien Geboden van Gouda

We leven in een media-samenleving. Dat heeft nogal ingrijpende gevolgen. Ons beeld van de wereld en van mensen wordt, zeg, voor de helft bepaald door de ervaringen die we in ons dagelijks leven opdoen — in het gezin, met collega's, burens, vrienden —, en voor de andere helft door wat we op TV zien, in kranten lezen of op de radio horen.

De media, daar valt nu eenmaal niet veel aan te doen, geven geen waarheidsgetrouw beeld van de werkelijkheid. Nieuws en actualiteiten betekenen per definitie overdrijving, uitvergroting van het uitzonderlijke, bijzondere en negatieve. De media bieden een zwart/wit-realiteit. Daar komt bij dat er nogal wat TV-programma's zijn die een ronduit verloederende uitstraling hebben. Een uurtje MTV kijken en je ziet dat het rolmodel voor Nederlandse puisterige pubers bestaat uit een zwarte getto-jongere van een *streetgang* uit Los Angeles. 'Je wordt pas omringd door tien meisjes bij een zwembad als je beschikt over een gewelddadig imago', zo luidt clip na clip de boodschap. Jerry Springer-achtige programma's hebben hetzelfde soort perverse uitwerking, alsof de hele wereld alleen nog maar zou bestaan uit elkaar bevechtende 'stippers'.

Media hebben een niet te onderschatten invloed op ons beeld van 'hoe fatsoenlijk zijn mensen nog helemaal'. Verhalen in de media kunnen bijna net zo hard aantikken als eigen levenservaringen. Zie de nationale afschuw over 'zinloos' geweld. In je eigen leven kan het misschien allemaal best meevallen met normverloeding en onveiligheid (hoeveel mensen uit uw omgeving kent u die in de gevangenis zitten?) en toch kun je er een heel zwartgallig beeld over het verval van normen en waarden op na houden.

Geen misverstand. Ik probeer hiermee niet de aanzwellende bezorgdheid over het verval van normen en waarden te relativiseren. Er is echt fors iets mis met wangedrag in Nederland. Overlast en agressie — van uitgaansgelal tot gescheld op het voetbalveld, van opgefokt autorijden tot vanda-

lisme —, zijn een samenlevingsprobleem van de eerste orde. Veel te veel heerst in de publieke ruimte in Nederland het recht van de grootste en brutaalste bek. En wat zit mensen nu dichter op de huid dan dagelijkse ergernis over 'hufferigheid' (een goed getroffen term uit het PvdA-verkiezingsmanifest) en overlast van anderen.

Je kunt hele abstracte discussies houden over waarden en normen, over de bron van de moraal en over de al dan niet hypocriete achtergronden van een ethisch reveil van christelijke signatuur, feit is — en daar is zo'n beetje iedereen het wel over eens — dat er met de *basics* op het vlak van normen, waarden en omgangsvormen nogal wat uit de hand is gelopen. Waarom anders zou het thema steeds weer als een duikelaar terugkeren op de politiek-maatschappelijke agenda en zo'n grote resonantie krijgen, ook bij mijzelf?

Naast de inmiddels beroemde 'stadsetiquette' van Rotterdam zijn er de gedragsregels die door de burgers van Gouda als belangrijkste werden aangevoerd. Daaraan kun je zien waar het in Nederland zo al aan schort. Die regels zijn: 'wat je stuk maakt, moet je zelf betalen; gebruik geen geweld; ruim je afval zelf op; intimiderend rondhangen is asociaal; spreek Nederlands, dan begrijpen we elkaar; respecteer elkaar altijd; hard rijden is bloedlink, dus doe normaal; ouders voeden zelf hun kinderen op; pest, plaag en discrimineer niet en als laatste regel: agenten zijn voor ons allemaal, respect graag.' *De Tien Geboden van Gouda*.

Het geval wil nu dat ieder weldenkend mens van goede wil zich prima in deze gedragsregels kan vinden — sterker nog: deze zonder enige moeite naleeft. Het probleem is dat de mensen die zich hierdoor juist aangesproken zouden moeten voelen er niet wakker van zullen liggen. In de Amsterdamse onderwereld heb ik nog geen bezorgde geluiden opgevangen over de Brede Maatschappelijke discussie over normen & waarden (door MP Balkenende overigens even stoer aangekondigd als halfhartig afgevoerd).

Het lastige van een normen en waarden-debat — hoezeer ook toe te juichen omdat het morele grenzen opnieuw markeert en mensen van goede wil in hun gelijk bevestigt — is dat ten onrechte de

CURSIEF

indruk wordt gewekt dat er enorme meningsverschillen over de 'inhoud' van de moraal zouden zijn. Maar normen en waarden die voortvloeien uit het strafrecht en uit algemeen menselijk fatsoen worden niet of nauwelijks betwist: de grootste problemen zitten in opvoeding en handhaving. En dan loopt de overheid al snel in zijn eigen zwaard. Dan blijkt niet alleen de gewelddadige en 'amorele' burger de schuldige, maar de overheid net zo goed. Enschede, Volendam, de schandalig-lage oplosingspercentages van misdaad, de crisis in het vmbo, de uitgekilde reclasering: zij faciliteren normverval en verloedering en ondermijnen zo de publieke moraal.

Maar het meest wezenlijke is dit: het echt belangrijke normen- en waardendebat vindt juist op dit moment plaats. Dat is het debat over de gemeenschappelijke normen en waarden van de Nederlandse multi-etnische samenleving. Dat normen- en waarden-debat is voor de leefbaarheid van ons land op lange termijn van veel urgenter betekenis, dan alle terechte ergernissen over hondenpoep en klierende hangplekjongeren bij elkaar.

RENÉ CUPERUS

Medewerker WBS en redacteur S&D

Steun Ayaan Hirsi Ali

8 In september werd WBS-medewerker Ayaan Hirsi Ali, na haar scherpe kritiek op de islam en op de achterstelling van de vrouw in islamitische culturen, meervoudig bedreigd. Ze kreeg bescherming, trad niet meer in het openbaar op en vertrok begin oktober voor langere tijd naar het buitenland.

De bedreiging heeft veel losgemaakt. De Wiardi Beckman Stichting en de Partij van de Arbeid verklaarden verbijsterd te zijn over deze aanslag op de vrijheid van meningsuiting; de WBS liet weten dat Hirsi Ali het onderzoek dat zij als WBS-medewerker in voorbereiding heeft, zal voortzetten. Ook in

hoofredactionele commentaren, columns en ingezonden stukken werd de bedreiging scherp veroordeeld; de moeder van Hirsi Ali ('die vrolijke ketter' - Afshin Ellian in *Trouw*) geprezen. Een groot aantal schrijvers verdedigde in een manifest in *Trouw* resp. *NRC Handelsblad* 'het recht van Ayaan Hirsi Ali om haar denkbeelden in vrijheid te kunnen uitspreken en publiceren'. In Amsterdam zetten vrijwilligers een website op (www.steunayaanhirsiali.nl). En na een oproep van Neelie Kroes (VVD) Margreeth de Boer (PvdA) en Gerda Verburg (CDA) in *Buitenhof* kwamen vele duizenden steunbetuigingen binnen.

Intussen riep de beperkte bescherming die zij van overheidswege kreeg, en die de WBS dwong om voor aanvullende particuliere bewaking te zorgen, tal van vragen op. Als de politie en de veiligheidsdienst de bedreigingen zeer ernstig nemen, zo werd geredeneerd, waarom dan geen permanente beveiliging door een landelijke politiekorps geven — zoals bij ernstige bedreiging van bewindspersonen en volksvertegenwoordigers gebeurt? Waarom de aanvullende (maar daarmee niet minder intensieve) bescherming overgelaten aan de WBS, die dat financieel gezien niet lang vol kan houden? De overheid, antwoordde minister Remkes in antwoord op Kamervragen van die strekking van GroenLinks en VVD, zal de bescherming geheel overnemen wanneer de betreffende organisatie de lasten niet meer kan dragen.

Er waren ook kritische opmerkingen aan het adres van Hirsi Ali zelf. Tijdens een bijeenkomst in Paradiso, die zij niet meer kon bijwonen, lieten moslim-jongeren duidelijk blijken niet gediend te zijn van haar harde kritiek op de islam. Scheidend Forum-voorzitter Ahmed Aboutaleb vond het zelfs laf dat ze niet verschenen was ('dan huur je toch bewaking in'). Van moslim-zijde werd haar (o.a. bij monde van Ali Eddoudi) verweten een anti-islamitische houding in te nemen. Een grote stap verder ging *Vrij Nederland*, dat vraagtekens bij de bedreigingen zelf zette. Zonder één overtuigend bewijs op tafel te leggen (bronnen bleken onjuist of bewust verkeerd weergegeven; andere zegslieden bleven anoniem of waren door moslim-organisaties voorgeselecteerd) concludeerde het weekblad dat Hirsi Ali 'mogelijk' een bedriegster en een leugenaar is.